

Utbildningsdepartementet

u.remissvar@regeringskansliet.sekopia: u.s.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet Förutsättningar för en likvärdig och språkutvecklande förskola (SOU 2026:37)

Övergripande kommentar

SPSM vill framhålla att barn som behöver stöd ska få det utifrån sina individuella förutsättningar och behov, oavsett orsaken till stödbehovet. Barns behov av stöd bör identifieras utifrån en samlad bedömning av barnets utveckling, kommunikation, lärande och övriga förutsättningar.

SPSM avstår, utifrån myndighetens uppdrag, från att ta ställning till den föreslagna försöksverksamheten. Myndigheten vill dock framhålla vikten av att insatser för att stärka barns språk, kommunikation och lärande bedrivs långsiktigt, systematiskt och med utgångspunkt i barns olika behov och förutsättningar. Det är angeläget att arbetet vilar på vetenskaplig grund och inkluderar kunskap om barn med funktionsnedsättning, deras språkliga och kommunikativa förutsättningar samt de stödinsatser som kan främja deras delaktighet och utveckling.

SPSM har utifrån myndighetens uppdrag valt att kommentera följande delar i delbetänkandet.

6.3.1 Regeringsuppdrag om ytterligare forskning och kunskapsutveckling i förskolan

SPSM tillstyrker förslaget. I forskningsutlysningen bör det framgå att projekten förväntas beakta och analysera effekter för olika grupper, inklusive hur resultat och konsekvenser kan skilja sig åt för personer med olika typer av funktionsnedsättningar.

6.3.1 Ett stödmaterial för likvärdighet och god kvalitet i förskolan ska tas fram

Myndigheten tillstyrker förslaget och anser att uppdraget bör genomföras tillsammans med SPSM. Myndighetens särskilda kompetens om funktionsnedsättningar och specialpedagogiska frågor är viktig för att säkerställa att stödmaterialet beaktar barns olika förutsättningar och behov.

Stödmaterialet bör omfatta vägledning om tillgängliga lärmiljöer, tidiga specialpedagogiska insatser samt barns språkutveckling, inklusive situationer där flerspråkighet och funktionsnedsättning samspekar.

6.3.2 En statlig strategi för förskolans framtida kompetensförsörjning

SPSM tillstyrker förslaget. I arbetet med att stärka kompetensförsörjningen behöver den specialpedagogiska kompetensen i förskolan särskilt uppmärksammas.

I myndighetens uppdrag med kvalitetsdialoger erfar SPSM att det ofta saknas specialpedagogisk kompetens i förskolan, särskilt hos huvudmän som enbart bedriver förskoleverksamhet¹, vilket påverkar förskolans möjligheter att tidigt identifiera och möta barns olika behov samt att skapa tillgängliga lärmiljöer för alla barn.

6.3.3 Stärkt tillsyn utifrån ett likvärdighetsperspektiv

SPSM delar bedömningen.

7.4.1 Högsta antal barn i en barngrupp i förskolan ska regleras

SPSM tillstyrker förslaget. För att uppnå högre kvalitet behöver förslaget kombineras med ett långsiktigt kvalitetsarbete och tillgång till relevant kompetens.

7.5.1 En miniminivå av antal personal per barn ska införas

SPSM ser generellt positivt på initiativ som syftar till att stärka personaltätheten i förskolan. Som utredningen också lyfter behöver personaltätheten bedömas utifrån den aktuella barngruppens sammansättning och behov. Myndigheten vill därför betona att den föreslagna personaltätheten bör ses som ett minimikrav. För barn med funktionsnedsättning eller andra behov av särskilt stöd kan miniminivån vara otillräcklig.

SPSM delar bedömningen om ett underlag som klargör vilken utbildning som ska beaktas vid beräkningen av personaltäthet. Myndigheten vill samtidigt betona att personaltäthet inte kan ersätta personalens kompetens. Det finns en risk att fokus på personaltäthet och barngruppsstorlek sker på bekostnad av utbildningsnivå och tillgång till förskollärare. Förskollärarnas

¹ Skolverket (2025). *Tre år med kvalitetsdialoger: En sammanfattande rapport om huvudmännens och myndigheternas lärande*. Rapport 2025:30. Solna: Skolverket.

särskilda ansvar för undervisningen och utbildningens kvalitet behöver därför tydligt beaktas vid utformningen av underlaget.

8.9.3 Huvudmannen ska ansvara för att personal som arbetar i barngrupp har tillräckliga språkkunskaper i svenska

SPSM ställer sig bakom utredningens förslag att personal som arbetar i barngrupp ska ha tillräckliga kunskaper i svenska. SPSM välkomnar satsningar på fler förskollärare och personal med specialpedagogisk kompetens. Myndigheten bedömer samtidigt att det är oklart i vilken utsträckning ett nationellt kartläggningsmaterial bidrar till att lösa de problem som identifierats i utredningen. SPSM bedömer också att det är oklart varför ett kartläggningsmaterial är den mest ändamålsenliga metoden för att bedöma den språkliga kompetens som behövs i förskolan. Denna kompetens kommer till uttryck i det dagliga pedagogiska arbetet och kan vara svår att fånga genom ett standardiserat verktyg. Mot bakgrund av att det redan genomförs åtgärder för att stärka språkkunskaperna hos blivande förskollärare och barnskötare bedömer SPSM att ytterligare resurser i första hand bör inriktas på att stärka förutsättningarna för kompetens- och kvalitetsutveckling för personal som redan arbetar i förskolan. Ett kartläggningsmaterial riskerar att leda till ökad betoning på bedömning av brister, medan behovet av stödjande insatser för att utveckla personalens kompetens hamnar i bakgrunden.

SPSM vill slutligen lyfta vikten av att ta tillvara personalens flerspråkiga och teckenspråkiga kompetens som en resurs i verksamheten. Myndigheten önskar även ett tydliggörande av hur huvudmannens ansvar enligt förslaget förhåller sig till medarbetare som är döva eller har hörselnedsättning och som kommunicerar på svenskt teckenspråk.

8.9.4 Föreskrifter om vilken nivå av svenska som ska krävas ska tas fram

Myndigheten delar bedömningen att personalen behöver ha sådana kunskaper i svenska att de kan stödja barns utveckling, lärande, språk och kommunikation. SPSM är dock inte övertygade om att den föreslagna konstruktionen är den mest ändamålsenliga. Myndigheten bedömer att det är oklart vilket mervärde föreskrifter tillför utöver de krav som redan gäller. Det finns även en risk att fokus hamnar på formella krav snarare än på åtgärder som stärker personalens och verksamhetens kvalitet.

8.9.5 Skolverket ska ta fram ett kartläggningsmaterial

SPSM är tveksam till förslaget. I enlighet med synpunkterna i 8.9.3 är det oklart varför ett nationellt kartläggningsmaterial bäst kan fånga den språkliga kompetens som krävs i förskolans verksamhet. SPSM anser också att det behöver tydliggöras vad som ska bedömas, hur resultaten ska användas samt hur personalens flerspråkiga kompetenser ska tas till vara. Vidare ser myndigheten en risk att ett kartläggningsmaterial kan flytta fokus från utveckling till mätning.

Om ett kartläggningsverktyg ändå tas fram behöver det vila på aktuell forskning och utformas i samverkan med relevant expertis.

9.4.2 En upplysningsbestämmelse som hänvisar till språklagen

SPSM tillstyrker förslaget men vill samtidigt framhålla att barns rätt till svenskt teckenspråk fortsatt behöver beaktas i genomförandet av förslaget.

9.4.3 Särskilt om förskolan

SPSM är tveksam till förslaget. Myndigheten bedömer att barns rätt till stöd, stimulans och utveckling bör utgå från individuella förutsättningar och behov, oavsett språklig bakgrund. För vissa barn, exempelvis barn vars funktionsnedsättning påverkar språk- och kommunikationsförmågan, kan modersmålet vara en avgörande kommunikationsväg.

10.6.1 De alternativa åtgärderna till ett obligatorium bör utvecklas vidare

SPSM delar bedömningen.

12.2 En försöksverksamhet med språkstärkande insatser för vissa barn i förskolan

SPSM tar inte ställning till förslaget, men vill dock uppmärksamma att barns språkliga svårigheter kan sammanfalla med eller vara svåra att skilja från språkstörning, hörselnedsättning eller andra funktionsnedsättningar som påverkar språk och kommunikation. Det är därför viktigt att bedömningen av barns behov görs utifrån ett helhetsperspektiv, så att rätt stödinsatser kan sättas in.

12.2.6 De språkstärkande insatserna

SPSM tar inte ställning till förslaget men vill uppmärksamma att många barn, inte minst barn med funktionsnedsättning, behöver språkstöd som innebär flera sätt att kommunicera, exempelvis bildstöd, tecken som stöd eller svenskt teckenspråk. Om förslaget genomförs bör ett

specialpedagogiskt perspektiv beaktas och SPSM bör ingå som samverkanspart.

12.2.7 Försöket ska pågå i två år och finansieras genom statsbidrag

SPSM tar inte ställning till förslaget men vill uppmärksamma att tidigare granskningar² visar att mindre och enskilda huvudmän kan ha svårare att ta del av statliga stödinsatser, vilket kan påverka likvärdigheten och vilka verksamheter som deltar i försöksverksamheten. Vidare behöver huvudmännen ges förutsättningar att följa upp, analysera och värdera resultaten av de insatser som genomförs. Detta är särskilt viktigt när insatserna omfattar barn med funktionsnedsättning eller andra barn i behov av särskilt stöd, där behov och effekter kan vara mer komplexa att bedöma.

12.2.10 En eventuell permanent reglering om särskilda språkstärkande insatser i förskolan för vissa barn

SPSM tar inte ställning till bedömningen men vill uppmärksamma vikten av ett specialpedagogiskt perspektiv.

12.3.2 Barns närvaro i förskolan bör följas upp och det närvarofrämjande arbetet utvecklas

SPSM tillstyrker förslaget. Myndigheten har i tidigare remissyttranden framhållit vikten av uppföljning av närvaro som grund för att identifiera stödbehov och utveckla tillgängliga lärmiljöer. Det gäller även för yngre barn, som ett led i att tidigt upptäcka behov av stöd för utveckling, lärande och delaktighet.³

12.4 Utökad rätt till avgiftsfri allmän förskola för alla barn

SPSM tillstyrker förslaget. Myndigheten vill framhålla att barns språkutveckling kan behöva stödjas genom olika sätt att kommunicera, exempelvis bildstöd, AKK eller svenskt teckenspråk. Detta är särskilt viktigt för barn med funktionsnedsättning.

² Riksrevisionen (2017). *Riktade statsbidrag till skolan – nationella prioriteringar men lokala behov* (RiR 2017:30). Stockholm: Riksrevisionen samt Riksrevisionen (2025). *Statens stöd för ökad kvalitet i förskolan* (RiR 2025:15). Stockholm: Riksrevisionen.

³ Specialpedagogiska skolmyndigheten. (2025). *Yttrande över Ett datalyft mot fel, fusk och frånvaro (SOU 2025:108)*. SPSM samt Specialpedagogiska skolmyndigheten. (2025). *Yttrande över Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan (SOU 2025:8)*. SPSM.

13.2.1 Hemkommunens ansvar

SPSM är tveksam till förslaget. Myndighetens tveksamhet grundar sig dels i osäkerheten kring i vilken utsträckning en generell språkbedömning av alla treåringar bidrar till att identifiera barns faktiska stödbehov, dels i risken att barns språkliga svårigheter tolkas utifrån kunskaper i svenska snarare än utifrån ett bredare funktionshinderperspektiv. SPSM bedömer även att utredningen inte tillräckligt tydligt belyser förslagets konsekvenser för verksamheterna eller om resurserna skulle kunna användas mer effektivt genom att stärka förskolans ordinarie arbete med tidig identifiering och stöd.

Om förslaget ändå genomförs är det särskilt viktigt att språkbedömningen utformas så att barns olika förutsättningar för språk och kommunikation beaktas, inte minst för barn med funktionsnedsättning. Bedömningen behöver kunna skilja mellan begränsad exponering för svenska, flerspråkig utveckling och språk- eller kommunikationssvårigheter. Även barn som använder svenskt teckenspråk, AKK eller andra kommunikationsformer behöver omfattas. I annat fall finns en risk för felbedömningar och att barn inte får det stöd de behöver.

13.2.2 Skolverket ska ta fram ett nationellt kartläggningsmaterial för bedömning av yngre barns språkkunskaper

Myndigheten hänvisar till synpunkterna avseende språkbedömningen i avsnitt 13.2.1 och bedömer att Statens skolverk bör samverka med Specialpedagogiska skolmyndigheten i framtagandet av materialet för att säkerställa ett specialpedagogiskt perspektiv i kartläggningsmaterialet.

13.3 Undantag från kravet på obligatorisk språkbedömning

SPSM tillstyrker förslaget men vill uppmärksamma att svenskt teckenspråk inte uttryckligen nämns bland undantagen. Det riskerar att skapa oklarheter kring hur barn med teckenspråk ska hanteras.

13.4 Barn som behöver det ska ha rätt till språkutvecklande stöd i förskolan

SPSM är tveksam till förslaget. Myndigheten är positiv till språkstärkande stöd, men bedömer att stödinsatser bör utgå från en samlad bedömning av barnets behov och förutsättningar. Det finns en risk att ett särskilt fokus på språkstärkande insatser leder till undanträngningseffekter eller att andra stödbehov uppmärksammas senare.

13.5 Obligatorisk tilldelning av plats vid en förskoleenhet för språkutvecklande stöd

SPSM är tveksam till förslaget i linje med de synpunkter som redan framförts (exempelvis 13.2.1 och 13.4).

SPSM bedömer att barns behov av stöd bör avgöras utifrån en samlad bedömning av deras förutsättningar och behov. För vissa barn, exempelvis barn med funktionsnedsättning kan detta innebära att stöd behöver erbjudas tidigare än vid fyra års ålder.

13.5.1 Hemkommunens ansvar för en senare språkbedömning och tilldelning av plats vid en förskoleenhet för språkutvecklande stöd i svenska

SPSM är tveksam till förslaget i linje med vad som framförts ovan (exempelvis förslag 13.2.1 och 13.4.).

I detta ärende har Charlotte Furtenbach, utredare, varit föredragande. I den slutliga handläggningen har även chefsjurist Ulrika Ehlin, enhetschef Nina Karnehed och sakkunnig Fredrik Ahlén deltagit

För Specialpedagogiska skolmyndigheten

**Aurora
Lindberg
(GD)**

Elektroniskt
undertecknad av
Aurora Lindberg (GD)
Datum: 2026.10.29
13:01:57 +01'00'

Aurora Lindberg
Generaldirektör